

Dyra på museet — av Madelen Edvardsen

TRØNDERKANIN

Trønderkaninen har fått sitt navn fordi den kommer fra trønderlagdistriktet. Rasen ble avlet på omkring 1916-1918 og her ble det startet et planmessig avlsarbeid med det som man antok var en krysningskanin i utgangspunktet. Rasen er en stor kanin, og regnes som en kombinasjonsrase for både kjøtt og pels. Trønderkaninen har ingen spesiell dominanse blant kaninrasene vi har i Norge. På 1900-tallet var Norge preget av mange raser, og under 2. verdenskrig var kaninkjøtt spesielt etterspurt. Trønderkaninen ble da krysset med større raser som belgisk hare, for å få gode slaktedyr med høy tilvekst. På grunn av innspill av andre raser, går trønderkaninen under kategorien utrydningstruet, og det er dermed mindre reinrasede trøndere i Norge.

Trønderkaninen var vanlig i Norge frem til 1970-tallet, da sank interessen og den var nær ved å forsvinne. Det var fremdeles noen få oppdrettere som holdt godt på rasen, og takket være dem har vi kunnet etablere besetningen.

Trønderkaninen har en ideelvekt på 4,01kg og går som middels stor kanin. Pelsen er bløt, tett og glansfull. På grunn av de hvite hårene, som er jevnt fordelt på siden og krysset, er trønderkaninen også kjent under navnet Norsk Sølvrev Kanin. Trønderkaninen har god fruktbarhet og anses som være svært sta og hissig av seg, som likevel bli svært kjælen.

HVIT LAND

Hvit Land, også kjent som smålenskanin, er den vanligste rasen i Norge, men er opprinnelig avlet i Danmark. Rasen ble for første gang satt frem i lyset under et tivoli i København omkring rundt 1908. Denne rasen har skinnende hvit pels med røde øyne. Pelsen er rett og myk, og rasen anses som hardfør og har en bra fruktbarhet. På lik linje som Trønderkaninen er dette også en kjøttkanin, og med innspill fra andre raser for å få større dyr med mer kjøtt. Dens idealvekt ligger på 3,5kg og den er dermed mindre enn trønderkaninen. Begge rasene brukes i dag som hobbydyr, enten det er til kos, utstilling, kaninhopping eller kjøttproduksjon.

GAMMALNORSK SPÆLSAU

Spælsauen (Old Norwegian Short Tail Landrace) er opprinnelig en gammel norsk rase. Den har ullpels som er en blanding av lange, grove dekkhår med innspill av noe kortere ullhår. Halen som kalles spælen, var kort i likhet med villsauen. Den har innkryssninger av islandsk sau og finsk landrase, og dette resulterte i en jevnere ullpels og noe lengre hale. Væren kan veie opptil 70-75kg, og søya ligger på en gjennomsnittsvekt på ca 50kg. Denne rasen utgjør ca 15% av den norske sauene. Spælsauen er mindre påvirket av moderne avlsarbeid og ble identifisert som egen rase i 2002. Sauerasen er av den opprinnelige rasen i Norge. Den er godt tilpasset vårt klima, og var allerede i bruk under jernalderen.

På 1700-tallet kom den industrielle revolusjonen som forandret vårt samfunn, og med de industrisamfunnet fulgte også nye muligheter og større behov med. Den gamle, kortehalesauen hadde ull som ikke var spesielt egnet til å fremstille ullgarn, og rundt 1850 begynte engelskmennene å ta frem saueraser som ga bedre ull. Disse rasene skulle erstatte de gamle og ble i utstrakt grad avlet frem i de gamle for å forbedre dem. På dette tidspunktet var de reinrasede gammelsauen på vei til å forsvinne frem til århundreskiftet.

I Finnmark og Sunnhordaland fantes det fremdeles rene flokker. For å berge restene kjøpte staten i 1912 flere reinrasede flokker i Hylstad og Valle i Setesdal, og senere fra øya Hyfteren i Sunnhordaland. Sauene fra Hyfteren var utgangarsau, og disse hadde ikke blitt foret inne på minst 200 år, mens Setesdalsauen ble holdt inne om vinteren. Disse ble da fordelt på to avlsstasjoner, en ved kysten på Hidle i Ryfylket og en på Løyland i Valle. Begge stasjonene fikk 30 dyr hver.

Setesdalsauen er jevnt over hvite, mens Kysrspelen hadde farger som vi forbinder med dagens villsau. De Norske sauene er i utgangspunktet små, med en søyevikt på 20 og 30 kilo. Det ble derfor krysset inn Færøyske værer på 1920 tallet, og senere islandske værer for å øke størrelsen. Det er også sporadiske kryssninger mellom Finn, Leicester, Svartfjes og Gotland, men disse har ikke hatt noen spesiell innflytelse på rasen.

NORSK DØLEHEST

Dølehesten er en norsk hesterase som stammer fra Gudbrandsdalen, hvor den moderne dølehesten ble skapt på 1800-tallet. Dette er en hesterase som trolig stammer fra lokale arbeidshester som gjennom lang tid var til god hjelp for bøndene i Gudbrandsdalen.

Dølehesten er en sterkbygd, rolig og robust kjøre- og fritidshest med allsidige egenskaper. Rasen er lavrektangulær med en sterk kropp og en stangmålshøyde på 148-155cm. Den har kraftig man, pannlugg, hale og hovskjegg.

I likhet med andre trekkhester har antall dølehester gått sterkt tilbake etter 2. verdenskrig, på grunn av mekaniseringen av landbruket. Denne rasen har mange utviklingstrinn fra den først ble definert som rase i 1859. Rasen ble tyngre og tyngre i tråd med utvikling i landbruket utover begynnelsen av 1900-tallet. Da ble den sterkt influert med den lette kaldblodstraveren på 1970 tallet, og er nå etablert som en middels lett kaldblodsrace. Rasen er sterkt utryddningstruet, fordi det under 2.verdenskrig fantes omkring 100 tusen individer, så nå har sunket til omkring 3000 registrerte dølehester i Norge. Rasen ble og blir fremdeles brukt i forbindelse med skog- og jordbruk, men også til hobbyridning som turridding eller lett konkurranseridning.

NORSK FJORDHEST

Fjordhesten, fjording, eller vestlandshest er en norsk hesterase som opprinnelig er avlet frem på Vestlandet. Rasen er nå spredt over hele landet, men sentrum for avl er fremdeles på Vestlandet. Fjordhesten er i gjennomsnitt litt over 140cm høy, og tilhører derfor ponnirasene, selv om man i Norge definerer rasen som hest. Rasen er gammel, selv om den første stamboka over fjordhesten ikke kom før i 1910. Fjordhesten har mange primitive kjennetegn som vi ikke finner hos andre raser, annet enn den viltlevende Przewalskihesten, som for eksempel mørk stripe langs oversiden, mørke tverrstriper på beina og mørk tverrstriåpe på manken. Fjordhesten er et av Norges nasjonalsymboler, og rasen har klart omstillingen fra jordbrukshest til fritids-og hobbyhest svært godt.

Rasen regnes som en av de eldste rasene i verden, og Fjordhesten er den rasen med flest likhetstrekk med villhesten. Fjordhesten stammer fra de første hestene, og ved arkeologiske utgravninger tyder det på at hesten var domestisert og nyttet som husdyr i Norge allerede i bronsealderen, om lag 1200 f.Kr. Under funn i vikinggraver tyder det på at det har blitt avlet på tamme hester i over 2000 år. Fjordhesten har blitt brukt flittig i jordbruket på Vestlandet i svært lang tid. Å grunn av dens lille kropp, var det mulig å holde hesten til og med på små gårdsbruk på minimale mengder fôr. Hesten fungerte bra til både gårdsarbeid, kløving og som transportmiddel. Den ble svært viktig i turistsammenheng på slutten av 1800-tallet og i starten av 1900-tallet, da den ble brukt som skysshest. Rasen var viktig i landbruket på vestlandet frem til traktoren tok over etter 2. verdenskrig. Tradisjonelt er rasen en ren arbeidshest, i forhold til sin størrelse er rasen svært sterk og egner seg derfor til tungt arbeid.

